

دکتر محمد آرمندا^۱

مقدمه

در آموزش سه محور اصلی وجود دارد: معلم، دانش‌آموز و مطالب درسی که در قالب کتاب درسی^۲ ارائه می‌گردد. کتاب درسی نقش مهمی در آموزش دارد و در نظام آموزشی ما از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. چنانچه در تهیه و تدوین آن دقت کافی انجام نگیرد، امر آموزش آن‌گونه که شایسته است صورت نمی‌پذیرد. همین‌طور ارزشیابی در پایان هر دوره بر اساس مطالب کتاب‌های درسی صورت می‌گیرد، کتاب درسی به‌عنوان ابزاری مهم در انتقال دانش و اطلاعات و مهارت‌ها و نگرش‌ها نقش اساسی دارد.

کتاب درسی یکی از منابع یادگیری است. آن را می‌توان شکل بسط یافته سند یا چارچوب برنامه درسی هم به شمار آورد. در این مقاله کتاب درسی در نظام رسمی آموزش و پرورش مورد بحث قرار گرفته است.^۳ در این مقاله مفهوم، تاریخچه، اجزاء و ویژگی‌ها، گونه‌ها و زبان نگارش سازمان‌دهی مطالب و تصویر و پرسش در کتاب درسی بیان شده است.

مفهوم کتاب درسی

کتاب درسی کتابی است که در انواع آموزش در سطوح مختلف تحصیلی مورد استفاده قرار می‌گیرد. تفاوت کتاب درسی با کتاب غیردرسی این است که کتاب درسی مخاطبانی خاص دارد و بر اساس هدف‌های ویژه‌ای برای آموزش موضوعات خاص تهیه می‌شود و حجم معینی دارد و در پایان دوره آموزشی از آن ارزشیابی به عمل می‌آید.

کتاب درسی در واقع کتابی است که در انواع آموزش و در همه سطوح تحصیلی مورد استفاده قرار می‌گیرد و ابزاری مهم در آموزش و یادگیری است، و به‌طور منظم تهیه‌شده است، برای سطح خاص از آموزش بکار می‌رود و مانند یک منبع اصلی درباره مطالعه یک موضوع در رشته معین مورد استفاده قرار می‌گیرد (شعاری نژاد، ص ۱۳۶۴، ۴۵۱).

کتاب درسی نسخه‌ی آموزشی قابل اطمینانی است که مجموعه اطلاعاتی را در یک حیطه خاص علمی برای فراگیران خاصی فراهم می‌کند (لوریچ و دیگران ۹: ۱۹۷۰). کتاب درسی ابزاری است که مدرس آن را برای برانگیختن دانش‌آموزان و دادن حداکثر آگاهی و درک و فهم درباره‌ی یک مسئله یا موضوع مورداستفاده قرار می‌دهد (فتحی واجارگاه و آقازاده، ۱۳۸۶). قورچیان (۱۹۹۴) معتقد است: «کتاب درسی، کتابی است که در نظام‌های آموزشی مختلف و در همه سطوح تحصیلی (ابتدایی، راهنمایی و متوسطه) مورد استفاده قرار می‌گیرد و ابزاری مهم در فرایند آموزش و یادگیری است». بدین ترتیب کتاب درسی با سایر کتاب‌ها مانند کتاب‌های مرجع یا کتاب‌های داستان و رمان و غیره متفاوت است.

۱. استادیار مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی سمت Mohammadarmand@Yahoo.Com

2. Textbook

۳. کتاب درسی در نظام آموزش عالی نیز کاربرد دارد که ویژگی خاصی دارد و بحث درباره آن در این مقاله موردنظر نیست و در مدخل کتاب درسی دانشگاهی درباره آن بحث شده است.

تاریخچه کتاب درسی در ایران

سابقه‌ی تدوین و انتشار کتاب‌های درسی در ایران به صورت رسمی به تأسیس دارالفنون در سال ۱۲۶۸ به عنوان اولین مرکز رسمی آموزش عالی، برمی‌گردد (مجیدی، ۱۳۶۴، ص ۶۸). نخستین کتاب‌های درسی در ایران، در چاپخانه دارالفنون به صورت چاپ سنگی تهیه و چاپ شد. سپس با تأسیس مدارس ابتدایی که نخستین دبستان به سبک جدید ۳۷ سال و نخستین دبیرستان ۴۷ سال پس از تأسیس دارالفنون در ایران تأسیس شد (مجیدی ۱۳۶۴) و تألیف کتاب درسی برای مدارس آغاز گردید. در نهم تیرماه ۱۳۰۸، بنا به تصویب‌نامه هیئت دولت، چاپ و تألیف کتاب‌های ابتدایی در انحصار دولت قرار گرفت. چون از هماهنگی و یکدستی کتاب‌های ابتدایی نتیجه مطلوب حاصل شد، در سال ۱۳۱۷ بر اساس تصویب‌نامه هیئت‌وزیران، هیئتی از استادان، دانشیاران و دبیران خبره و علاقه‌مند، کار تهیه و چاپ کتاب‌های دبیرستانی را بر عهده گرفتند. در سال ۱۳۲۴ بعد از حمله متفقین به ایران دولت، انتشار کتاب درسی را به بخش خصوصی واگذار کرد (ریاحی ۱۳۴۲).

در سال ۱۳۴۱ دولت دوباره تألیف و نشر کتاب‌های درسی را خود بر عهده گرفت و «سازمان کتاب‌های درسی ایران» به وجود آمد. در سال ۱۳۵۵ با کمک وزارت آموزش و پرورش شرکتی با عنوان «شرکت چاپ و نشر ایران» به وجود آمد و چاپ کتاب‌های راهنمایی تحصیلی و متوسطه را بر عهده گرفت.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی و دفتر چاپ و توزیع کتاب‌های درسی تألیف و نشر کتاب‌های درسی را بر عهده گرفتند؛ دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی دارای گروه‌های مختلف درسی است که به تألیف کتاب‌های درسی می‌پردازند.

ویژگی‌های کتاب درسی

کتاب درسی دارای ویژگی‌هایی است که مهم‌ترین آن‌ها به شرح زیر است:

- ۱) مطالب و فعالیت‌های پیشنهادی در کتاب درسی باید بر اساس برنامه و هدف‌های آموزشی معینی باشد.
- ۲) توالی مطالب در یک خط سیر مشخص و با توجه به یادگیری‌های قبلی دانش‌آموزان باشد.
- ۳) تأکید زیاد مؤلف و معلم باید روی پروراندن مفاهیم اساسی و روش‌ها، نه انتقال دادن انبوه واقعیت‌های علمی باشد.
- ۴) مطالب ارائه‌شده باید با گروه سنی و قوه‌ی درک و فهم دانش‌آموزان متوسط کلاس مطابقت داشته باشد و فرصت‌های متعدد را برای دانش‌آموزانی که قابلیت‌های متفاوت دارند فراهم نماید.
- ۵) مطالب و فعالیت‌های پیشنهادی باید تأکید زیادی روی انگیزش‌ها و تحرک حس کنجکاوی بنماید.
- ۶) مطالب کتاب یا طرح درس باید بر درگیری مستقیم دانش‌آموزان در تجارب یادگیری تأکید کند و آن‌ها را فعال نماید.
- ۷) مطالب و فعالیت‌های پیشنهادی باید زمینه‌ها و صفحه‌های مناسبی برای پرورش معیارها و نگرش‌های مطلوب انسانی فراهم نماید.
- ۸) پرسش‌ها و تمرین‌ها باید در جهت ارزشیابی قلمروها و سطوح متعدد تفکر انسانی همچون ارزیابی ارزش‌ها، نگرش‌ها و مهارت‌های عملی باشد.
- ۹) مطالب ارائه‌شده حتی الامکان با زندگی روزمره و محیط اجتماعی ربط داده شود.
- ۱۰) مطالب ارائه‌شده به اندازه کافی از فعالیت‌های علمی برخوردار باشد.
- ۱۱) فعالیت‌های علمی باید با وسایل و ابزار ساده، رسیدن به هدف‌ها را آسان کند.
- ۱۲) فعالیت‌های عملی در حد امکان باید در جهت رسیدن به مفاهیم جدید، نه در جهت تصدیق گفته‌های قبلی کتاب باشد.

- ۱۳) فعالیتهای عملی ارائه شده باید در جهت پرورش برخی مهارتهای عملی باشد، نه شرح و مروری بر فعالیتهای عملی دیگران باشد.
- ۱۴) کتاب درسی باید به زمان لازم برای آموزش کامل درس توجه کند.
- ۱۵) مطالب و فعالیتهای پیشنهادی باید سلامتی و آسایش روحی دانش آموزان را رعایت کند.
- ۱۶) مطالب و شیوههای ارائه شده باید جدید، پیشرفته و متحول باشد.
- ۱۷) کتاب باید طوری باشد که پاسخگوی نیازهای گروههای متفاوت مردم در نقاط مختلف کشور باشد.
- ۱۸) مطالب ارائه شده حتی الامکان با زندگی روزمره و محیط اجتماعی ربط داده شود.
- ۱۹) محتوای کتاب باید توجه دانش آموزان را به اهمیت بررسیهای کمی و لزوم دسترسی به دلایل و منابع متعدد جلب نماید.
- ۲۰) شرایط فیزیکی کتاب باید جالب و متناسب با سن دانش آموز باشد. کتاب درسی باید دارای کاغذ خوب، صحافی، جلد و قیمت مناسب بوده و نوشتهها روان و حروف کاملاً خوانا و متناسب با سن دانش آموزان باشد (خلخال، ۱۳۵۹)
- ویژگیهای کتاب درسی مطلوب را می توان در شش حیطه اصلی به شرح زیر بیان کرد (نوگاو، ۲۰۰۶):
- حیطه اول -** پیروی از اصول تربیتی: این حیطه شامل معیارهای پیروی از اصول برنامه درسی، ساختار منطقی موضوع و پیروی از استانداردهای هر دوره است.
- حیطه دوم -** رشد شخصی: این حیطه شامل ارزشها، قابلیتها و مهارتهایی است که فراگیر باید کسب کند از قبیل رشد مهارتهای اساسی فراگیران، یگانگی فراگیر با جامعه بزرگتر و موضوعات مفید زندگی است.
- حیطه سوم -** انتخاب محتوا: این حیطه شامل معیارهای صحت اطلاعات، اختصار محتوا در قالب موضوعات اساسی و تعادل میان محتوای اصلی و تکمیلی می باشد.
- حیطه چهارم -** رویکرد سبک شناسی: این حیطه شامل ویژگیهای سبک شناسی متن، روشهای دسترسی به محتوا، ارائه محتوا در قالب یادگیری و آموزش و راهبردهای تنظیم سؤالها و تکالیف می باشد.
- حیطه پنجم -** صفحه آرایی گرافیکی: این حیطه شامل ارائه گرافیکی متن و محتوای آموزشی، هماهنگی تصویرها و متن و مطلوب بودن تصاویر در جهت ایجاد انگیزه و ارزش زیباشناختی آن.
- حیطه ششم -** همبستگی اجتماعی: جهانی شدن در دنیای معاصر جوامع را با مسائلی مانند احترام مشترک میان افراد جوامع مختلف، مواجه کرده است. بنابراین در محتوا به این نکته باید توجه شود (نوگاو و هاتوا، ۲۰۰۶).

گونههای مختلف کتاب درسی

ویژگیهایی که ذکر شد ویژگیهای کلی هستند که در انواع کتابهای درسی مشترک اند کتابهای درسی دارای انواع مختلف می باشند که برخی از آنها دارای ویژگیهای خاصی نیز می باشند مانند کتابهای درسی آموزش زبانهای خارجی، یا کتابهای درسی در برخی موضوعات خاص مانند ریاضیات، هنر، زبان و ادبیات فارسی.

زبان نگارش در کتاب درسی

درست نویسی واژهها، ترکیب مطلوب جملات و آراستگی ظاهری نوشته، لازم است در نگارش رعایت گردد. رعایت اصول نگارش باعث جذابیت و اعتبار بیشتر نوشته و ایجاد علاقه و انگیزه برای مطالعه دقیق مطالب می شود (امینی، ۱۳۸۱، ص ۱۶۰).

- استفاده از زبان معیار و علمی در نگارش کتاب درسی: زبان معیار، زبان رسمی و نوشتاری است. این زبان دارای ویژگی‌هایی است، که مهم‌ترین آن‌ها به شرح زیر است:
- در این زبان لفظ و معنا یکسان است؛
  - عاری از حشو، افزودگی و اطناب است؛
  - در وام‌گیری از کلمات بیگانه اعتدال رعایت شده است؛
  - عاری از ابهام، پیچیدگی معنا، ابهام دو معنایی و چندمعنایی است؛
  - به جهت صراحت و روشنی معنا، قابل تفسیر و تأویل نیست؛
  - از کاربرد آرایه‌های کلامی و به‌طور کلی کاربردهای ادبی به دور است؛
  - عاری از کلمات موهن و خلاف ادب است؛
  - کلمات و عبارت‌های عاطفی و احساسی در آن استفاده نمی‌شود (نیکو بخت، ۱۳۸۵، ص ۳۲-۳۳).
- همچنین در نگارش متن کتاب درسی باید وضوح^۱، یکدستی^۲، انسجام^۳ و تأکید^۴ مورد توجه قرار گیرد (لیبونکا، ۱۳۸۵).
- زبان نگارش در کتاب درسی باید متناسب با سن و توانایی‌های شناختی دانش‌آموزان باشد و با توجه به موضوع هر کتاب از شعر، داستان، طنز، استعاره و سناریو استفاده می‌شود. شکل و قالب مطالب در کتاب درسی نیز شامل نثر، شعر، طرح و تصویر، نمودار، جدول و نقشه می‌شود.

اصول سازمان‌دهی مطالب کتاب درسی

یکی از عوامل مؤثر در یادگیری از متن کتاب درسی، ساختار آن است. ساختار به چگونگی اتصال موضوعات بر اساس الگوهای سازمان‌دهی منطقی اشاره دارد. برخی از ساختارهای اصلی منعکس‌کننده الگوهای اصلی تفکر انسان است (فردانش ۱۳۷۳) سازمان‌دهی ساختار مطالب به شکل‌های مختلف زیر انجام می‌گیرد:

از ساده به مشکل؛ از کلی به جزئی؛ از جزئی به کلی و از معلوم به مجهول.

چند مؤلفه اساسی در کتاب درسی

هدف‌های یادگیری

اهداف یادگیری یا آموزشی به آنچه انتظار می‌رود فراگیر در پایان یک واحد یادگیری و یا آموزش انجام دهد، احساس کند یا برای آن ارزش قائل شود اطلاق می‌شود (سیف، ۱۳۸۴، ص ۲۸). اهداف یادگیری می‌تواند به صورت اهداف کلی، اهداف جزئی و یا اهداف رفتاری در نظر گرفته شود. مهم‌ترین مزیت اهداف یادگیری این است که طراحی آموزشی را تسهیل می‌کند هدف‌های یادگیری کتاب درسی باید قبل از ارائه‌ی متن محتوا آورده شود. این کار موجب می‌گردد فراگیران از انتظارات آموزشی و پرورشی برنامه‌ریزان و مؤلفان آگاهی پیدا کنند و با بصیرت بیشتری به یادگیری بپردازند. آگاهی به اهداف در ایجاد انگیزه یادگیری و جهت‌دهی به فعالیت‌های یادگیری مؤثر می‌باشد (ملکی، ۸۴، ص ۱۵).

اهداف یادگیری در کتاب درسی معمولاً در ابتدای هر فصل یا درس آورده می‌شود و با توجه به مطالب هر درس می‌تواند به صورت هدف آموزشی^۱ (که کلی‌تر از هدف رفتاری است) و یا به صورت هدف‌های رفتاری^۲ آورده شود^۳.

1. Clarity
2. Unity
3. Coherence
4. Emphasis

تصویر در کتاب‌های درسی

برای انتقال محتوای کتاب درسی، علاوه بر متن نوشتاری از تصاویر استفاده می‌شود. تصاویر آموزشی باعث ارتقاء یادگیری موضوعات توسط فراگیران می‌شود و یادگیری را تسهیل می‌کند. هارتلی^۴ (۲۰۰۵، ص ۳۴۴) برای مواد تصویری در متون آموزشی و کتاب‌های درسی پنج نقش به شرح زیر قائل شده است:

۱. نقش عاطفی^۵: مواد تصویری (تصاویر، جدول‌ها و نمودارها و...) باعث ارتقاء علاقه و انگیزه در فراگیر می‌شود.
  ۲. نقش جلب توجه^۶: استفاده از مواد تصویری همچنین باعث جلب توجه فراگیر شده، یادگیری را تسهیل می‌کند.
  ۳. نقش حمایتی^۷: مواد تصویری همچنین حس بصری فراگیر را فعال نموده، باعث افزایش یادگیری در فراگیران با توانایی کمتر می‌شود.
  ۴. نقش آموزشی^۸: مواد تصویری برخی مفاهیم را که انتقال آن منحصراً از طریق کلمات، مشکل است تسهیل می‌کند.
  ۵. نقش یادسپاری^۹: استفاده از مواد تصویری در کتاب‌های درسی، یادسپاری و بازیابی مطالب از حافظه‌ی درازمدت را تسهیل می‌کند.
- تصاویر دارای انواع مختلفی است و شامل عکس، طرح، خطوط و نوارهای رنگی، نقاشی، نقشه، نمودار می‌باشد که موارد فوق درباره آن‌ها صادق است.

طرح پرسش در متن کتاب درسی

در کتاب‌های درسی از پرسش و طرح سؤالات مختلف برای تعمیق یادگیری استفاده می‌شود. پرسش مناسب علاوه بر کمک به فهم و درک بهتر مطالب، دانش‌آموز را به انجام فعالیت‌های مختلف سوق می‌دهد.

مهم‌ترین اهداف طرح پرسش در کتاب درسی به شرح زیر می‌باشد:

- الف) تشویق خواننده به بازخوانی نکات مهم و اصلی مطالب.
- ب) قادر ساختن معلم به بررسی مطالبی که فراگیرنده از متن آموخته است.
- ج) قادر ساختن فراگیرنده به بررسی میزان مطالبی که از متن درک کرده است.
- د) کمک به معلمان در تعیین تکلیف و پرسش کردن و تعیین فعالیت‌های کلاسی و تکالیف خارج از کلاس.
- ه) کمک به فراگیرنده برای آشنایی با نحوه پرسش‌های آزمون.
- و) کمک به فهم بیشتر فراگیرنده از مطالب متن.
- ز) کمک به فراگیرنده برای به کار بردن دانسته‌ها در موقعیت‌های مختلف.

ح کمک به تأمل و تفکر و رشد فکری و ذهنی بیشتر فراگیرنده (آرمند، ملکی ۱۳۹۰).

پرسش دارای انواع زیر است، که با توجه به هدف هر درس انتظارات مختلف از دانش‌آموزان، از انواع آن‌ها استفاده می‌شود

1. Instructional Objective.

2. Behavioral Objective.

۳. جهت اطلاعات بیشتر در باره هدف‌های آموزشی و رفتاری و تفاوت‌ها و معایب و مزایای هر کدام به منبع زیر می‌توان رجوع کرد:
شریعتمداری، علی (۱۳۹۰) چند مبحث اساسی در برنامه‌ریزی درسی، انتشارات سمت.

4. Hartley

5. Effective

6. Attention

7. Supportive

8. Didactic

9. Retentional

۱) پرسش‌های عینی: پرسش‌هایی است که هم سؤال و هم پاسخ وجود دارد و دانش‌آموز نیاز نیست چیزی بنویسد بلکه فقط علامت می‌زند این نوع پرسش شامل انواع زیراست:

- پرسش‌های صحیح- غلط
- پرسش‌های چندگزینه‌ای
- پرسش‌های جور کردنی

۲) پرسش‌های غیر عینی: پرسش‌هایی هستند که دانش‌آموز بایستی پاسخ آن را تهیه و بنویسد این نوع پرسش شامل انواع زیر است:

- سؤال‌های محدود پاسخ یا سؤال‌های کوتاه پاسخ^۱: پاسخ این پرسش‌ها بسیار کوتاه و به چند جمله خلاصه می‌شود.
- سؤال‌های گسترده پاسخ^۲ یا تشریحی^۳: پاسخ آن‌ها از یک پاراگراف تا یک انشاء یا مقاله را شامل می‌شود.

نتیجه‌گیری

کتاب درسی جایگاه مهمی در نظام‌های آموزش و پرورش دارد و یکی از منابع مهم یادگیری به شمار می‌رود، در تهیه آن باید دقت بسیار صورت گیرد و کیفیت آن ارتباط مستقیم با کیفیت آموزشی دارد، ممکن است شکل آن با گسترش فناوری تغییر و به‌صورت الکترونیکی یا به اشکال دیگر تهیه شود در هر حال در آموزش مورد استفاده قرار خواهد گرفت، در کشور ما و برخی کشورهای جهان هنوز به‌صورت مکتوب نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد.

منابع

- آرمند، محمد و ملکی، حسن (۱۳۹۱). مقدمه‌ای بر شیوه طراحی و تألیف کتاب دانشگاهی، انتشارات سمت.
- آقازاده، محرم و احدیان، محمد (۱۳۷۷). مبانی نظری و کاربردهای نظریهٔ فراشناخت، انتشارات پیوند.
- امینی، سید کاظم (۱۳۸۱) آیین نگارش مکاتبات اداری، انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- بی. بی. آرامبراستر - تی. ایچ. آندرسون (۱۳۷۲) تحلیل کتاب درسی ترجمه دکتر هاشم فردانش فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۳۳.
- خلخال، مرتضی (۱۳۵۹) ویژگی‌های مطلوب کتاب درسی و اصول بررسی و ارزشیابی آن، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی.
- ریاحی (۱۳۴۲) داستانی بنام کتاب درسی، ماهنامه آموزش و پرورش شماره چهارم آذرماه ۱۳۴۲ سال سی و سوم.
- سیف، علی‌اکبر (۱۳۸۴) سنجش فرایندها و فرآورده‌های یادگیری (روش‌های قدیم و جدید)، انتشارات دوران.
- شعاری نژاد، علی‌اکبر (۱۳۶۴) فرهنگ علوم رفتاری، انتشارات امیرکبیر.
- فتحی واجارگاه، کوروش، آقازاده، محرم (۱۳۸۶) راهنمای تألیف کتاب درسی، انتشارات آبیژ.
- لپیونکا، مری آلن (۱۳۸۵) نحوه نگارش و تهیه کتاب درسی دانشگاهی، ترجمه گروه مترجمان، انتشارات سمت.
- مجیدی، موسی (۱۳۶۴) تاریخچه مختصر کتاب‌های درسی و سیر تطور آن (در ایران از دارالفنون تا به امروز) فصلنامه تعلیم و تربیت، سال اول، شماره ۴.
- ملکی، حسن (۱۳۸۴). شیوه طراحی و تألیف کتاب درسی (بخش پیکره و متن) فصلنامه سخن سمت، شماره ۱۵.
- نیکو بخت، ناصر (۱۳۸۵) زبان معیار، خبرنامه شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی، وضعیت امروز، چشم‌انداز فردا، خبرنامه شماره ۴.

1. Short Answer
2. Extended Response
3. Essay Question

- chourchian,n.g. the first international terminology of curriculum , the institute for research *and planning in higher education*.
- Eisner, E. W. (1997) , Educational Imagination on the Design and Evaluation Odfschool Programs, New York: Macmillan College Publishing Company.
- Hartley, J. (2004). Designing instructional and information text, in D. HJonassen (ED). Handbook of research in educational communication and technology (2 nd edition), Mahwah, N. J: Erlbaum.
- Hartley, James (1988) , designing Instructional Text, kogan page, London.
- Loveridge, A. J.; Cornelsen. I. M.; Lewis, L. J.; Terekhov, I. M. (1970). Preparing textbook manuscripts, Paris:UNESCO.
- Loveridge, A. J.; Cornelsen. I. M.; Lewis, L. J.; Terekhov, I. M. (1970). **Preparing textbook manuscripts**, Paris:UNESCO.
- Nogava, M; Huttova, J. (2006). Process of Development and Testing of textbook Evaluation in Slovakia. In: Eighth International Conference o Learning and educational Media.